

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหา และเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการบริหารจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้นำชุมชนทั้งผู้นำในลักษณะที่เป็นทางการ ได้แก่ อบต. กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ครู / อาจารย์ ปราชญ์ชาวบ้าน และพระภิกษุ ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้จำนวน 230 ราย ได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 220 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.65 ของกลุ่มตัวอย่าง หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ในการคำนวณ สถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วย t-test โดยผลการศึกษาครอบคลุมประเด็นหลักต่าง ๆ คือ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหา และทัศนคติของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการบริหารจัดการ โดยแต่ละประเด็นสามารถสรุปภาพรวม ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมของตัวอย่างที่ศึกษา ผู้ศึกษาวิจัยจะได้นำข้อมูลที่มีคะแนนสูงสุด ในแต่ละข้อมาประมวลให้เห็นลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศชายร้อยละ 65.5 และเป็นเพศหญิงเพียงร้อยละ 34.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 44-52 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพการสมรสที่สมรสแล้ว รายได้ต่อเดือนพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท มีอาชีพหลักเป็นผู้นำชุมชน / หมู่บ้านร้อยละ 34.1 โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 4-6 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.1 และพบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างร้อยละ 40.0 มีตำแหน่งงานที่รับผิดชอบในชุมชนเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2. สถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

จากการศึกษาสถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น แบ่งได้เป็น 6 ด้าน ได้แก่ ความรุนแรงด้านการละเมิดทางร่างกาย ความรุนแรงด้านการละเมิดทางจิตใจ ความรุนแรงด้านวัตถุ ความรุนแรงด้านการรุกรานสิทธิของผู้สูงอายุ ความรุนแรงด้านการทำร้ายตนเองของผู้สูงอายุ ความรุนแรงด้านการทอดทิ้งผู้สูงอายุ

โดยเมื่อพิจารณาสถานการณ์และรูปแบบความรุนแรงในแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.0 เป็นรูปแบบความรุนแรงด้านการละเมิดทางจิตใจในรูปแบบการปล่อยปละละเลยให้รู้สึกโดดเดี่ยวเป็นอันดับแรก รองลงมาร้อยละ 44.5 เป็นรูปแบบความรุนแรงด้านการทอดทิ้งผู้สูงอายุโดยตั้งใจในรูปแบบการทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังนาน ๆ รองลงมาเป็นรูปแบบความรุนแรงด้านการทำร้ายตนเองของผู้สูงอายุในรูปแบบการทำร้ายเนื่องจากเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจลูกหลานร้อยละ 35.9 รองลงมาเป็นความรุนแรงด้านวัตถุในรูปแบบการขโมยเงิน / สิ่งของมีค่าของผู้สูงอายุ ร้อยละ 30.9 รองลงมาเป็นความรุนแรงด้านการละเมิดทางร่างกายในรูปแบบการเขย่า ร้อยละ 22.7 รองลงมาเป็นรูปแบบความรุนแรงด้านการรุกรานสิทธิของผู้สูงอายุในรูปแบบการบังคับไม่ให้ผู้สูงอายุกระทำในสิ่งที่ต้องการกระทำร้อยละ 18.2

3. บทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว

จากการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น แบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการแก้ไข และด้านการพัฒนา ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติบทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ

พิจารณาตามลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการป้องกันปัญหา มากที่สุด ซึ่งมีความเห็นว่าควรปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็นที่ว่า จัดกิจกรรมที่ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัว รองลงมา บทบาทด้านการพัฒนา โดยเฉพาะ ประเด็นที่ว่า ให้การสนับสนุนครอบครัวต่อการแสดงบทบาทในการดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ ประสบปัญหา รองลงมา บทบาทในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะประเด็นที่ว่า ประสานงานกับ ครอบครัว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

4. ทัศนะของผู้นำชุมชนต่อแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุกับครอบครัว

ผลการศึกษาถึงทัศนะของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการบริหารจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ผู้ศึกษาได้แบ่งทัศนะออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการประเมินสถานะ ปัญหา ด้านการวางแผนและแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือ และด้านการปฏิบัติการและการให้ความช่วยเหลือ ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ตัวอย่างมีทัศนะต่อแนวทางการบริหารจัดการ ปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวด้านการปฏิบัติและการให้ความช่วยเหลืออยู่ในระดับ มาก และด้านการประเมินสถานะปัญหา และด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาตามลำดับของทัศนะจากมากไปหาน้อย พบว่า ตัวอย่างมีทัศนะต่อการวางแผนและการ แสวงหาเครือข่ายความร่วมมือมากที่สุด ซึ่งมีความเห็นว่าควรปฏิบัติปานกลาง โดยเฉพาะประเด็น ที่ว่า ควรมีการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภายในชุมชน รองลงมา ด้านการประเมินสถานะปัญหา ซึ่งมีความเห็นว่าควรปฏิบัติปานกลาง โดยเฉพาะประเด็น ที่ว่า ปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวจัดเป็นปัญหาสังคม และปัญหาความรุนแรงต่อ ผู้สูงอายุเป็นปัญหาภายในครอบครัว ตัวอย่างที่มีความเห็นว่าควรปฏิบัติมาก ได้แก่ ทัศนะด้านการ ปฏิบัติการและการให้ความช่วยเหลือ ในประเด็นที่ว่า ควรมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนของ ผู้นำชุมชนในการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ

5. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ได้ศึกษา ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานที่รับผิดชอบในชุมชน บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว และทัศนะของผู้นำชุมชนต่อแนวทางในการจัดการปัญหาความ

รุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวในด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันจะมีบทบาทต่อการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทมีบทบาทด้านการพัฒนามากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีทัศนคติต่อแนวทางในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26-34 ปีมีทัศนคติต่อแนวทางในการจัดการปัญหา ด้านการวางแผนและการแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น” นั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ระดับนโยบายและการบริหาร

สืบเนื่องมาจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้นำชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุ การบริหารจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งถือเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้นำชุมชนในฐานะเป็นผู้บริหาร ดังนั้น รัฐบาลควรควรมีนโยบายด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุแก่ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และครอบครัวผู้สูงอายุ ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิคในการปฏิบัติให้แก่ผู้นำชุมชนเพื่อให้สามารถบริหารจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมได้

ระดับปฏิบัติ

1. ในการบริหารจัดการ ผู้นำชุมชนควรตระหนักว่าปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวเป็นปัญหาสังคม ซึ่งชุมชนควรจะมีบทบาทในการเข้าไปป้องกันปัญหาซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุ แสดงให้เห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนโดยผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวโดยมีกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอน คือ มีการวางแผน รวมถึงกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการปัญหาฯ จัดระบบโครงสร้างและ

กลไกในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมถึงการเลือกสรรบุคลากร และแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ตลอดจนมีการประสานงาน ควบคุมและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในการจัดการกับปัญหา อย่างต่อเนื่อง

2. ผู้นำชุมชนมองว่า การจะดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัวนั้นผู้นำชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ โดยเฉพาะการจัดระบบเฝ้าระวังในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ดังนั้นจำเป็นต้องแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งผู้นำชุมชนและครอบครัวผู้สูงอายุควรช่วยกันเพื่อให้การดำเนินการเกิดประสิทธิผลสำเร็จ

3. การดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ผู้นำชุมชนควรเริ่มจากการจัดระบบเฝ้าระวังในการดำเนินการ ซึ่งในระบบการเฝ้าระวังควรจะเริ่มจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามความสามารถของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุภายในชุมชน เพื่อให้การดำเนินการเป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา

4. การดำเนินการควรมีการประสานความร่วมมือทั้งภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สมาชิกในชุมชน ครอบครัวผู้สูงอายุ และความร่วมมือจากภายนอกชุมชน ได้แก่ สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุเมื่อผู้สูงอายุต้องเข้ารับการดูแล

5. ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของผู้นำชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนในฐานะผู้ดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุได้มีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้การช่วยเหลือต่อไป